

Sygn. akt I CSK 217/12

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. J.
przy uczestnictwie U. S. i E. J.
o podział majątku wspólnego oraz o dział spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 listopada 2012 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego
w W. z dnia 8 listopada 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 8 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację wnioskodawcy M. J. od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 25 maja 2011 r., w którym Sąd ten m.in.: ustalił skład majątku wspólnego B. J. i E. J., ustalił skład majątku wspólnego U. S. i E. J. oraz dokonał podziału majątku wspólnego B. J. i E. J. oraz U. S. i E. J., jak również działu spadku po B. J. i E. J.

W sprawie tej poczyniono następujące ustalenia:

Przedmiotem postępowania, z wniosku M. J. przy udziale U. S. i E. J., zakończonego ww. postanowieniem był dział spadku po B. J. zmarłej 19 listopada 1986 r., której spadkobiercami byli syn M. J. i mąż E. J. po ½ części każdy z nich oraz dział spadku po E. J. zmarłym 18 stycznia 2003 r., spadek po którym nabyli żona U. S. i synowie M. J. i J. w częściach równych. W ramach tego postępowania rozpatrywane było również żądanie dokonania podziału majątku wspólnego E. J. z jego związków z B. J. i U. S. oraz wiele dodatkowych żądań zgłoszonych przez zainteresowanych.

Prowadzący postępowanie Sąd I instancji poczynił szereg ustaleń faktycznych, w tym ustalił, że E. J. zawarł z Międzyresortowym Pracowniczym Zespołem Budowy Domów Jednorodzinnych i Wielorodzinnych (MPZBDiW) w S. umowę w sprawie wybudowania domu wolnostojącego (porozumienie wstępne z dnia 30 kwietnia 1985 r. i umowa ostateczna z 15 września 1986 r.). Na podstawie łączącego go z MPZBDiW stosunku prawnego E. J. w latach 1985 - 1988 wpłacał regularnie określone kwoty pieniężne.

Na wniosek E. J. prawa i obowiązki członka MPZBDiW wraz z wkładem w wysokości 4 870 000 starych zł zostały przeniesione na M. J. z dniem 26 czerwca 1989 r. Po tej dacie to M. J. dokonywał wpłat na poczet budowy domu, następnie to z nim została w dniu 18 marca 1994 r. zawarta umowa przeniesienia własności działki gruntu nr /.../.

Mając na względzie tę okoliczność Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawca M. J. otrzymał od ojca E. J. darowiznę o wartości 230 717,41 zł w postaci cesji na jego rzecz praw wynikających z umowy o budowę domu jednorodzinnego. W ocenie Sądu nie zostało udowodnione przez wnioskodawcę, że to on w całości

sfinansował budowę domu w S. W takim stanie rzeczy Sąd Rejonowy uznał, że istnieją podstawy do przyjęcia, że wnioskodawca otrzymał darowiznę podlegającą zaliczeniu na jego schedę spadkową po E. J.

Wartość tej darowizny Sąd ustalił dokonując waloryzacji (w odniesieniu do wskaźnika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia) kwot wpłaconych na poczet budowy domu przez E. J. - które stanowiły znaczną część wymaganego całego wkładu - otrzymując w jej wyniku kwotę 230 717,41 zł.

Na poczet schedy należnej M. J. Sąd Rejonowy zaliczył otrzymaną przez niego darowiznę, której wartość przewyższyła wysokość tej schedy. Nie powoduje to konieczności zwrotu nadwyżki, zaś tego spadkobiercy nie uwzględnia się przy dziele spadku.

Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy przyjął za trafne ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną wyrażoną przez Sąd I instancji i oddalił apelację wnioskodawcy. Zdaniem Sądu Okręgowego prawidłowo przyjął Sąd I instancji, w odniesieniu do właściwej analizy ujawnionych okoliczności i materiałów niniejszej sprawy, że miało miejsce przysporzenie na rzecz wnioskodawcy, które winno być uznane za darowiznę uwzględnianą w ramach działu spadku na podstawie art. 1039 i n. k.c. Analiza materiału dowodowego zebranego w sprawie doprowadziła Sąd Okręgowy do wniosków zbieżnych ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, że nie ma podstaw do przyjęcia, iż to wnioskodawca był właścicielem środków pieniężnych wpłacanych na poczet budowy domu, a jego ojciec jedynie pośredniczył w ich lokowaniu. Stąd też nie można zgodzić się z wnioskodawcą, że w niniejszej sprawie nie można mówić o jakimkolwiek przysporzeniu na jego rzecz w związku z dokonaną przez jego ojca – E. J. cesją praw wynikających z umowy jaka łączyła ojca z MPZBDiW.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) art 509 § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że dokonane w drodze porozumienia między dwoma podmiotami prawnymi będącymi względem siebie wzajemnie wierzycielem i dłużnikiem wstąpienie osoby trzeciej w prawa i obowiązki jednego z tych podmiotów jest cesją wierzytelności na rzecz owej osoby trzeciej, a także niewłaściwe zastosowanie do

czynności prawnej nie będącej cesją wierzytelności; 2) art 1039 § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że użyte w tym przepisie słowo „darowizna” oznacza wszelkie nieodpłatne przysporzenia, a także niewłaściwe zastosowanie do czynności prawnej nie będącej darowizną; 3) art 1042 § 2 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wartość przedmiotu darowizny w postaci wierzytelności niepieniężnej polegającej na budowie domu jest tożsama z wartością pieniędzy przekazanych przez wierzyciela dłużnikowi tytułem kosztów takiej budowy, a także niewłaściwe zastosowanie do czynności prawnej nie będącej darowizną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie i doktrynie za utrwalony można uznać pogląd, że użyte w art. 1039 § 1 k.c. określenie „darowizna” nie oznacza tylko przysporzenia w ramach umowy darowizny, ale należy przez to rozumieć wszelkie przysporzenia dokonane pod tytułem darmym, chyba że chodzi o przysporzenia, o których mowa w art. 1039 § 3 k.c. lub świadczona korzyść, nie jest wymierna, przybierając postać pracy lub usługi dokonywanej w ramach pomocy w rodzinie, na przykład polega na pomocy rodzinnej w formie pracy przy rozbudowie domu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2002 r., III CKN 503/00, z dnia 9 grudnia 2010 r., III CSK 39/10 oraz z dnia 6 marca 2002 r., V CKN 876/00, niepublikowane). Trafnie Sąd Okręgowy uznał, że w rozpoznawanej sprawie nastąpiło, przysporzeniu na rzecz wnioskodawcy w związku z dokonaną przez jego ojca – E. J. cesją praw wynikających z umowy jaka łączyła ojca z MPZBDiW. Działania E. J. doprowadziły bowiem przede wszystkim, za zgodą MPZBDiW, do wstąpienia wnioskodawcy w stosunek prawny łączący jego ojca z MPZBDiW. Była to więc zarówno cesja wierzytelności jak i wstąpienie w obowiązki (długi) jakie wynikały z tego stosunku. Wbrew jednak zarzutom podniesionym w skardze kasacyjnej, to nie te wierzytelności, ani obowiązki zaliczył Sąd Okręgowy na poczet schedy spadkowej po E. J. Przy okazji wstąpienia w stosunek prawny, o którym mowa wyżej, E. J. dokonała przysporzenia na rzecz wnioskodawcy w postaci przeniesienia na niego praw do tego co dotychczas wpłacił on na rzecz MPZBDiW. Tego rodzaju przysporzenie nie było więc cesją wierzytelności, lecz związaną z cesją wierzytelności polegającą na możliwości żądania od MPZBDiW określonego

zachowania (wybudowania domu i przekazania prawa do niego) darowizną określonej kwoty pieniężnej. Jeżeli skarżący nie zakwestionował skutecznie, ani wysokości tej kwoty, ani jej waloryzacji, to brak podstaw do uznania, iż zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem. W szczególności, podkreślić należy, że wbrew odmiennej opinii skarżącego, do obliczenia wartości takiego przysporzenia Sąd Okręgowy prawidłowo zastosowała art. 1042 § 2 k.c., ustalając wysokość kwoty pieniężnej na chwilę przekazania prawa do niej oraz jej wartość po zwaloryzowaniu na chwilę działu spadku.

Mając na względzie, że zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej okazały się niezasadne Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.